

12.05.2020

Asia/6

§ 267

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Atte Harjanteen ym. valtuustoaloitteesta, joka koskee viherkertoimen käyttöä viihtyvyyden, sopeutumisen ja luonnon mo- nimuotoisuuden edistämiseksi

HEL 2020-001931 T 00 00 03

Hankennumero 5264_186

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle:

Viherkerroinmenetelmä on maankäytön suunnittelun ja pihasuunnitellijoiden tarpeisiin valmisteltu työkalu. Helsingin viherkerrointa kehitettiin osana EU-rahoitteista Ilmastokestävä kaupunki (ILKKA) -hanketta vuonna 2014. Menetelmää päivitettiin vuonna 2017 EU-rahoitteisessa iWater-hankkeessa. Uudessa versiossa hulevesien hallinta sai aikaisempaa suuremman painoarvon. Viherkerroinmenetelmiä oli kehitetty ja käytetty aiemmin muissa kaupungeissa, esimerkiksi Berliinissä ja Torontossa.

Viherkertoimen käyttö on myös yksi toimenpide Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmassa, jonka kaupunginhallitus on hyväksynyt 10.12.2018. Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöohjelman 2019–2021 yhtenä toimenpiteenä on liittää viherkerroin kaikkiin kaupungin omiin tilahankkeisiin osana elinkaariohjausmallia. Kaupunkiympäristölautakunta on hyväksynyt ohjelman 29.1.2019.

Viherkerrointa hyödynnetään lähtökohtaisesti kaikkien uusien tonttien kaavoituksessa sekä uudisrakentamis- että täydennysrakentamiskohteissa koko kaupungin alueella. Asemakaavoissa käytetään sitovaa tonttikohtaista viherkerroinmääräystä. Viherkerroinmääräys on annettu esimerkiksi Oulunkylässä Maaherrantien 34–42:n asemakaavassa ja kantakaupungin täydennysrakentamisessa Töölöntullinkatu 6:n asemakaavassa. Koska laadittavien asemakaavojen tulee olla toteuttamiskelpoisia, selvitetään jo kaavaa valmisteltaessa, onko viherkertoimen tavoitteluku saavutettavissa jatkosuunnittelussa. Jos viherkertoimen käyttö ei ole mahdollista tai se johtaisi kokonaisuuden kannalta epätoivottuihin ratkaisuihin, käytetään viherkertoimen tavoitteiden edistämiseen muita yksilöityjä kaavamääräyksiä, joilla voidaan varmistaa riittävä ja toteuttamiskelpoinen viherrakenne. Tällaisia ovat esimerkiksi määräykset kattopuutarhoista, viherkatoista, istutettavista puista tai tontin säilytettävistä osista. Näitä täydentäviä kaavamääräyksiä on käytetty esi-

merkiksi Hernesaaren asemakaavassa, jonka lähtökohdat on ratkaistu ja valmistelu aloitettu ennen viherkertoimen käyttöönottoa, ja joka edustaa helsinkiläisittäinkin poikkeuksellisen tehokasta rakentamista. Tarvittaessa tällaisissa tapauksissa voidaan selvittää myös Helsingin tavoitelukua matalamman kaavakohtaisen tavoiteluvun käyttöä.

Rakennusvalvonta valvoo viherkertoimen käyttöä rakennuslupavaiheessa. Mikäli asemakaavassa edellytetään viherkertoimen käyttöä, tulee rakennuslupahakemukseen liittää viherkerrointyökalun tulokortti ja sen perustana toimiva pihasuunnitelma. Lähtökohtana on, että viherkertoimen käytöstä ei myönnetä poikkeamia.

Kaupungilla on käytössään hyvät keinot vaikuttaa viherkertoimen toteutumiseen asemakaavamuutosten ja rakennuslupakäsittelyn kautta, mutta vaikutusmahdollisuudet jo rakennetuilla alueella ovat rajalliset. Viherkertoimen vaikuttavuuden tehostamiseksi voidaan jatkossa selvittää, olisiko käyttövelvoite kirjattavissa määräykseksi kaupungin rakennusjärjestykseen, jolloin ohjausta voitaisiin kohdistaa tietyille alueille tai koko kaupunkiin ilman asemakaavojen muuttamista. Tällä hetkellä ei ole kuitenkaan tiedossa millä tavalla viherkertoimen käyttämisestä voitaisiin edellyttää, valvoa tai kannustaa muissa kuin rakennuslupaa edellyttävien hankkeiden yhteydessä. Viherkertoimen käyttöönotto rakennetuilla alueilla on lähtökohtaisesti mahdollista vain kaavamuutosten kautta.

Viherkertoimen käytöstä kerätään parhaillaan kokemuksia. Tähänastiset kokemukset ovat osoittaneet kehittämistarpeita erityisesti kaikkein tiiveimmillä alueilla, joilla viherkertoimen tavoitelukuun on vaikea päästä.

Tonttia laajemman viherrakenteen varmistamiseksi on kokeiltu alueellisen viherkertoimen käyttöä Kyläsaarella

[Virtuaalivehreä-hankkeessa.](#)

Jatkossa sen käyttöä on tarkoitus kokeilla myös täydennysrakentamisessa esimerkiksi Malmin keskustassa. Alueellisen viherkertoimen hyötyjen kartoittamista sekä tavoitteiden määrittelyä ja kokemusten keräämistä jatketaan kaupungin eri palvelujen yhteistyönä. Viherkertoimesta on viestitty mm.

[Stadin ilmasto -verkkosivuilla](#)

ja työkalusta on julkaistu

[käyttöohje](#)

12.05.2020

Asia/6

suunnittelijoita varten. Viestintää viherkertoimesta ja sen käytöstä saaduista kokemuksista on tarkoitus lisätä, esimerkiksi

[Stadin ilmastoteot -verkkosivuilla.](#)

Helsingin viherkerroinmenetelmää on sittemmin sovellettu myös useissa muissa Suomen kaupungeissa. Kaupunkiympäristön toimiala on valmis edelleen kehittämään viherkerroinmenetelmää ja sen soveltamista kokemusten perusteella.

Lautakunta esitti tutkittavan mahdollisuutta ottaa tontinluovutuskilpailuissa viherkerroin +hiilijalanjälki yhdeksi kilpailutuksen kriteeriksi.

Lisäksi lautakunta ehdottaa, että alueellisen viherkertoimen tulokset tuodaan tiedoksi lautakuntaan. Alueellisen viherkertoimen avulla voidaan tutkia, onko kyseinen alue saavuttanut viherympäristötavoitteen.

Käsittely

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Lautakunta esitti tutkittavan mahdollisuutta ottaa tontinluovutuskilpailuissa viherkerroin +hiilijalanjälki yhdeksi kilpailutuksen kriteeriksi.

Lisäksi lautakunta ehdottaa, että alueellisen viherkertoimen tulokset tuodaan tiedoksi lautakuntaan. Alueellisen viherkertoimen avulla voidaan tutkia, onko kyseinen alue saavuttanut viherympäristötavoitteen.

Kannattaja: Tuomas Rantanen

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Anni Sinnemäen vastaehdotuksen.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Hanna Ikonen, suunnittelija, puhelin: 310 64796
hanna.ikonen(a)hel.fi
Susa Eräranta, tiimipäällikkö, puhelin: 310 32057
susa.eraranta(a)hel.fi
Jouni Heinänen, tiimipäällikkö, puhelin: 310 37257
jouni.heinanan(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Atte Harjanteen aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle:

Viherkerroinmenetelmä on maankäytön suunnittelun ja pihasuunnittelijoiden tarpeisiin valmisteltu työkalu. Helsingin viherkerrointa kehitettiin osana EU-rahoitteista Ilmastokestävä kaupunki (ILKKA) -hanketta vuonna 2014. Menetelmää päivitettiin vuonna 2017 EU-rahoitteisessa iWater-hankkeessa. Uudessa versiossa hulevesien hallinta sai aikaisempaa suuremman painoarvon. Viherkerroinmenetelmiä oli kehitetty ja käytetty aiemmin muissa kaupungeissa, esimerkiksi Berliinissä ja Torontossa.

Viherkertoimen käyttö on myös yksi toimenpide Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmassa, jonka kaupunginhallitus on hyväksynyt 10.12.2018. Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöohjelman 2019–2021 yhtenä toimenpiteenä on liittää viherkerroin kaikkiin kaupungin omiin tilahankkeisiin osana elinkaariohjauksellisia. Kaupunkiympäristölautakunta on hyväksynyt ohjelman 29.1.2019.

Viherkerrointa hyödynnetään lähtökohtaisesti kaikkien uusien tonttien kaavoituksessa sekä uudisrakentamis- että täydennysrakentamiskohteissa koko kaupungin alueella. Asemakaavoissa käytetään sitovaa tonttikohtaista viherkerroinmääräystä. Viherkerroinmääräys on annettu esimerkiksi Oulunkylässä Maaherrantien 34–42:n asemakaavassa ja kantakaupungin täydennysrakentamisessa Töölöntullinkatu 6:n asemakaavassa. Koska laadittavien asemakaavojen tulee olla toteuttamiskelpoisia, selvitetään jo kaavaa valmisteltaessa, onko viherkertoimen tavoiteluku saavutettavissa jatkosuunnittelussa. Jos viherkertoimen käyttö ei ole mahdollista tai se johtaisi kokonaisuuden kannalta epätoivottuihin ratkaisuihin, käytetään viherkertoimen tavoitteiden edistämiseen muita yksilöityjä kaavamääräyksiä, joilla voidaan varmistaa riittävä ja toteuttamiskelpoinen viherrakenne. Tällaisia ovat esimerkiksi määräykset kattopuutarhoista, viherkatoista, istutettavista puista tai tontin säilytettävistä osista. Näitä täydentäviä kaavamääräyksiä on käytetty esimerkiksi Hernesaaren asemakaavassa, jonka lähtökohdat on ratkaistu ja valmistelu aloitettu ennen viherkertoimen käyttöönottoa, ja joka edustaa helsinkiläisittäinkin poikkeuksellisen tehokasta rakentamista. Tarvittaessa tällaisissa tapauksissa voidaan selvittää myös Helsingin tavoitelukua matalamman kaavakohtaisen tavoiteluvun käyttöä.

Rakennusvalvonta valvoo viherkertoimen käyttöä rakennuslupavaiheessa. Mikäli asemakaavassa edellytetään viherkertoimen käyttöä, tulee rakennuslupahakemukseen liittää viherkerrointyökalun tulokortti ja sen perustana toimiva pihasuunnitelma. Lähtökohtana on, että viherkertoimen käytöstä ei myönnetä poikkeamisia.

Kaupungilla on käytössään hyvät keinot vaikuttaa viherkertoimen toteutumiseen asemakaavamuutosten ja rakennuslupakäsittelyn kautta, mutta vaikutusmahdollisuudet jo rakennetuilla alueella ovat rajalliset. Viherkertoimen vaikuttavuuden tehostamiseksi voidaan jatkossa selvittää, olisiko käyttövelvoite kirjattavissa määräykseksi kaupungin rakennusjärjestykseen, jolloin ohjausta voitaisiin kohdistaa tietyille alueille tai koko kaupunkiin ilman asemakaavojen muuttamista. Tällä hetkellä ei ole kuitenkaan tiedossa millä tavalla viherkertoimen käyttämisestä voitaisiin edellyttää, valvoa tai kannustaa muissa kuin rakennuslupaa edellyttävien hankkeiden yhteydessä. Viherkertoimen käyttöönotto rakennetuilla alueilla on lähtökohtaisesti mahdollista vain kaavamuutosten kautta.

Viherkertoimen käytöstä kerätään parhaillaan kokemuksia. Tähänastiset kokemukset ovat osoittaneet kehittämistarpeita erityisesti kaikkein tiiveimmillä alueilla, joilla viherkertoimen tavoitelukuun on vaikea päästä.

Tonttia laajemman viherrakenteen varmistamiseksi on kokeiltu alueellisen viherkertoimen käyttöä Kyläsaarella

[Virtuaalivehreä-hankkeessa.](#)

Jatkossa sen käyttöä on tarkoitus kokeilla myös täydennysrakentamisessa esimerkiksi Malmin keskustassa. Alueellisen viherkertoimen hyötyjen kartoittamista sekä tavoitteiden määrittelyä ja kokemusten keräämistä jatketaan kaupungin eri palvelujen yhteistyönä. Viherkertoimesta on viestitty mm.

[Stadin ilmasto -verkkosivuilla](#)

ja työkalusta on julkaistu

[käyttöohje](#)

suunnittelijoita varten. Viestintää viherkertoimesta ja sen käytöstä saaduista kokemuksista on tarkoitus lisätä, esimerkiksi

[Stadin ilmastoteot -verkkosivuilla.](#)

Helsingin viherkerroinmenetelmää on sittemmin sovellettu myös useissa muissa Suomen kaupungeissa. Kaupunkiympäristön toimiala on

valmis edelleen kehittämään viherkerroinmenetelmää ja sen soveltamista kokemusten perusteella.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Atte Harjanne ja 22 muuta valtuutettua ovat tehneet 12.2.2020 seuraavan valtuustoaloitteen:

Viherkerroinmenetelmä on ekologinen suunnittelutyökalu tonttien viherpinta-alan arviointiin. Viherkerroin kuvaa sitä, kuinka paljon tontilla on kasvillisuutta ja vettä viivyttäviä ratkaisuja suhteessa tontin pinta-alaan.

Korkea viherkerroin torjuu ilmastonmuutoksen haittavaikutuksia kasvien viilentäessä taloja ja ehkäistessä ongelmallista tulvimista viemärien kapasiteetin ylittyessä. Tontin viheralueet tukevat myös kaupunkiluonnon monimuotoisuutta, lisäävät elinympäristöjä pölyttäjiille ja mahdollistavat esimerkiksi lintujen ja pienpetojen pesimistä. Kaupunkiluonnon monimuotoisuudella on myös terveyshyötyjä asukkaille esimerkiksi allergioiden vähentyessä.

Viherkerrointa on käytetty uusilla asuinalueilla kuten Kuninkaantammessa menestyksekkäästi pihojen vihertämisessä. Luonnon monimuotoisuus ja viheralueiden muut hyödyt ovat kuitenkin vähintään yhtä tärkeitä jo rakennetuilla alueilla. Ottamalla viherkerroin käyttöön koko kaupungissa voidaan tunnistaa ongelma-alueet, keskittyä erityisesti niiden viherrakenteen kehittämiseen esimerkiksi korttelipihojen avulla ja seurata kertoimen kehitystä eri alueilla kaupungin kasvaessa ja tiivisyydessä.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että kaupunki selvittää viherkerroin käyttöön laajentamista osaksi jo rakennettujen alueiden kaavoitusprosessia, ja edistää sen käyttöä kantakaupungin ja muiden asuttujen alueiden luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi.

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan asiasta lausunnon kaupunginhallitukselle 1.5.2020 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Hanna Ikonen, suunnittelija, puhelin: 310 64796
hanna.ikonen(a)hel.fi

12.05.2020

Asia/6

Susa Eräranta, tiimipäällikkö, puhelin: 310 32057
susa.eraranta(a)hel.fi
Jouni Heinänen, tiimipäällikkö, puhelin: 310 37257
jouni.heinanan(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Atte Harjanteen aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 05.05.2020 § 243

Kaupunkiympäristölautakunta 28.04.2020 § 230